

22 SETEMBRO DO 2005 - NÚMERO 585

rdl

REVISTA
**DAS
LETRAS**

María Reimóndez
Estás de volta?

Ante todo unha advertencia para que non se entenda mal: este non é un exercicio de narcisismo. "Eu son –declara María Reimóndez en forma de metatexto– a que sempre fica detrás". "Detrás –engade– da foto. Por forza é sempre así, xa que as protagonistas principais de Karaikal e Tiruchy son outras persoas, aquelas que normalmente non vemos, aquelas que non falan discursos para a ONU e os parlamentos, aquelas que son un mero reberete exótico no bordo da noticia. Isto non é un exercicio de narcisismo senón unha excepción. A excepción na que por unha vez me fago visible na imaxe, diante e detrás. Pero xa sabedes, a excepción confirma a regra así que axiña estarei de novo na segunda fila, tentando facer un espazo para as palabras, as accións e o valor de tantas persoas anónimas que aquí, alá e en todas as partes loitan por cambiar as súas vidas e con elas o mundo no que vivimos. Porque esa é a única maneira é nunca é tarde para comezar". Volveu María Reimóndez da India aínda que o seu regreso non é tal: É unha constante, habitual

María Reimóndez

Detrás da foto

dende hai once anos, tras o que remexe no inquérito: "Estás de volta? para, na resposta, volver á pregunta: de volta, "de onde?". É que India e Galiza son, na autora de entregas como 'O caderno de bitácora' (2004) ou 'Mitos e lendas hindús' (2002), un mesmo mapa emocional: un trasunto fusionado– sobre historias comúns e idas e voltas– do seu eu: un eu encravado no 'Eu. Nós' –o poema máis curto da historia– sobre a solidariedade e os proxectos colectivos, como o que a levou a presidir a ONG de cooperación IND dende o 1998: unha iniciativa galego-india que avanza no compromiso social, na denuncia e nas realidades comúns porque para Reimóndez, dende unha perspectiva máis evolutiva, "nada é igual" aínda que "todo é igual" na mirada esencial que revisa a sociedade e advirte das agresións sobre a muller ou das discriminacións de xénero, tanto na Galiza como na India. Sen idealizacións nin inxenuidades. Sen sentires exóticos nin mitificacións lanza para RDL a súa pregunta: "¿Estás de volta?" sobre as fotos de Paco Vila e nun diario da India

Estou de volta. Estou de volta nun texto que non debera escribirse nunca. Un texto respuntado polo mar pero escrito polas persoas. Un texto de destrución inmediata e languidecer permanente. Un texto que fala de choupanas de palla, dunha comida ao día, de non saber ler e escribir, de casar aos doce anos. Un texto que leo unha e outra vez. Unha e outra vez. Como tentando asimilar que permitimos que exista. Un texto que aquí, en Karaikal, ten a glosa dunha onda, a nota ao pé de páxina dunha

vaga bárbara de accións paternalistas, unha tristura profunda de ver a cara ruín do noso interese mediático e a desaparición inmediatamente posterior de todas estas persoas que teñen caras e nomes. As que quedaron. As que non están aí, do outro lado. Aí cara a onde miro. Aí cara ao fondo do mar.

Estás de volta?

Estou de volta. Cos ollos abertos. En Karaikal hai abondo traballo que facer. Hai que observar, camiñar, falar, pensar, avaliar, planificar. Todos verbos da primeira conxugación. Como amar. Na primeira conxugación cabe o asombro (asombrar) da permanencia da paisaxe, sete, oito meses despois da catástrofe. Seguen as árbores caídas, o cascallo das casas, as estradas desfeitas. O abraio (abraiar)

do paternalismo como un andazo que non deixa ás persoas participar e tomar decisións sobre a súa vida. O reparto (repartir, xa se ve que é da terceira) continúa, pasouse de alimentos e enseres domésticos (a persoas sen casa) a chalanas e barcos. Traballar, moito que pensar.

Estás de volta?

Estou de volta no desánimo. Necesito luz nos ollos para recuperarme e volver pensar con claridade. E esa luz ten un nome cara ao que marchó.

Estás de volta?

Estou de volta. De volta na esperanza que se chama Tiruchy. Dous anos de traballo e moitas razóns para sorrir. Razóns para pensar que paga a pena o tempo, que paga a pena o desgaste e a argumentación, a loita. As caras coñecidas que antes eran nenas con mocos e mulleres con farrapos. Pero xa non. Moito aínda por facer, pero as palabras da vida son fáciles de escoitar cando as mulleres falan de dereitos e cando gañan máis que a traballadora do suburbio grazas á capacitación laboral.

Estás de volta?

Estou de volta. De volta na casa onde atopo o consolo e o ánimo nos ollos de Manimekalai, onde rimos do sexismo das películas. No cuarto a calor ábreme as portas interiores pola noite, cando os ollos viaxan e percorren o día, cando se aledan coa ledicia das persoas e buscan solucións a problemas con elas, cando botan en falta o amor íntimo que fica lonxe. Onde a soidade se materializa na chamada á oración da mesquita ás cinco da mañá, o toque do novo día.

Estás de volta?

Estou de volta. De volta nos suburbios, nas rúas de Tiruchy onde hai moito tempo comezamos IND. IND que creceu. IND que agora traballa tamén en Etiopía (e penso en Etiopía porque eu debera estar aló agora pero a violencia silenciosa que se vive no país non mo permitiu, penso na nosa campaña de recollida de sinaturas que vai lenta e tamén silenciosa, penso nas persoas que coñezo, nas montañas, na necesidade de Etiopía). IND que fai, fai e fai como unha formiga, na escuridade do tobo, na invisibilidade da ignorancia dos medios e dunha sociedade que prefere coñecer un nome –a ser posible con sede en Madrid- a ver un traballo e implicarse. IND que somos a fin de contas, nós. Nós en Galicia, nós en Tiruchy, nós en Karaikal, nós en Etiopía, nós tantas persoas que sempre somos poucas.

Estás de volta?

Estou de volta. De volta en Karaikal. Aquí as mulleres seguen pensando nos meniños mortos. Os meniños nas mais mortas. Os círculos son infinitos. En tamil hai unha palabra, tuukum, que significa dor por unha morte, tan preciso é o idioma. Eu confúndoa sempre con tukum, que é durmir, como dormen os recordos que buscan consolo. Cada día peiteamos cos pés a praia, a area que agora todo o invade, para falar e escoitar, para dar apoio nas cousas pequenas e tamén no compartir dese tuukum que sinto xa atorado na gorxa sen poder escapar.

Estás de volta?

Estou de volta. De volta na clase de danza, Bharatanatyam, o baile ancestral dos templos. Dous mil anos de historia que agora tentan repetir os meus pés, as miñas mans, os meus ollos. O meu corpo que exortiza as dores de cada día, o meu corpo que se fai o portador de tantas palabras, tantas voces, tantas miradas. O meu corpo que busca no movemento a saída. Bailando para Shiva, o deus da danza, busco tamén a resposta á dor que nunca remata.

Estás de volta?

Estou de volta. De volta cos grupos de mulleres. De volta coa súa forza e o seu afán, os seus azos para saír adiante nas máis difíciles das condicións. Porque as condicións son ás veces case o imposible. Pero elas seguen para adiante. E temos tanto que aprender das súas estratexias. De mirar ao futuro coa convicción de superarse. De aferrarse a calquera oportunidade, a mínima, para mellorar. Nós tendémoslles só unha man mentres reparan as nasas, mentres venden o peixe, mentres coidan

do gando, mentres paren os fillos, mentres coidan da casa, mentres sustentan sobre os ombreiros a sociedade. Non pode ser en van toda esa forza. Queren aprender. Queren ler e escribir, e entender o microcrédito e formarse e montar empresas. Non hai nin un intre para o desleixo nin para a apatía. Con esta forza o mundo xira.

Estás de volta?

Estou de volta man a man co persoal. Coas persoas que fan os días importantes. Nas aldeas as traballadoras son mulleres da propia comunidade, mulleres que estudaron a primaria, mulleres que perderon as fillas na onda, mulleres que teñen unha familia grande que manter, viúvas que buscan a vida alén das dependencias. Elas son os piares dun traballo que non se basea en superiores e inferiores

senón no traballo man a man. Porque só cando unha está ao mesmo nivel pode falar con propiedade desa enigmática palabra, "cooperación", sen terlle que engadir "paternalismo", "colonialismo" e algún outro -i[t]smo que una a península cos centros de explotación.

Estás de volta?

Estou de volta. De volta nos aeroportos, na sensación de voar sen moverme, no mecanismo de ser unha pantasma, na mestura dos recordos, na asimilación de deixar de ver un océano para pasar a outro. Nos aeroportos o tempo pasa a compases estraños, un lugar neutral na batalla que se libra entre as pertenzas. Pero xa chegou o momento en que non compiten, e nada máis se deixan

levar, deixan que eu as leve, dun lugar a outro, chamándolles aos dous fogar.

Estás de volta?

Estou de volta. Na lingua. Na casa. Na cama. Na tortilla de patacas. Nas camisetas e pantalóns. Escribindo outro texto diferente. Ou se cadra sempre o mesmo. Falando coas liñas entrelazadas do que semellan ser dous mundos e non obstante non son senón o mesmo. Dentro de min e fóra tamén. Como unha buguina esfarelado o son do mar aos catro ventos. Dun océano a outro. Dun lado do mundo a outro. Aquí, onde se decide, no mundo da comodidade, escríbese tamén o mundo da miseria, o mosaico que entre todas conformamos. O mosaico que non queremos ver. O mosaico do que facemos parte. Pero cómpre ver. Cómpre abrir os ollos á fin,

cómpre ler o texto escrito nos nosos pantalóns feitos na India por mans de nenas. Cómpre escoitar as voces das persoas que falan. E cómpre sobre todo loitar porque xa demasiado tempo nos relacionamos a través da explotación. Agora hai unha alternativa. É o regreso ao traballo da formiga, o regreso ao berro permanente que alguén, nalgures, se cadra, escoitará.

Estás de volta?

DE ONDE?

Coordinación: A.R. López e S. Noia. Deseño: Signum. Dixitalización: Chico e Jorge Mirás. Fotografía de portada: Paco Vila

